ACTIO DE IN REM VERSO

ARRIKKIMENT MINN MISSIER NATURALI

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

MHALLEF

ONOR. LORRAINE SCHEMBRI ORLAND
LL.D., M.Jur. (Eur.Law), Dip.Trib.Eccles.Melit.

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 30 ta' Ottubru 2018

Kawza Numru : 18
Rikors Guramentat Numru : 478/2016/LSO

Richard Dimech (KI21470M)

vs

Alessio Zammit (KI354956M) u b' digriet tat-13 ta' Ottubru 2016 giet kjamata in kawza Rita Catania

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ir-rikors guramentat ta' Richard Dimech, detentur tal-karta tal-identita' numru 21470(M) datat 16 ta’ Gunju 2016 fejn bil-gurament tieghu ikkonferma illi jaf personalment dawn il-fatti :-

IIli r-rikorrenti zzewweg lil Rita Dimech fis-7 ta' Awwissu tas-sena 1992.

IIli matul iz-zwieg taghhom twieldu tlett (3) itfal, tifla bl-isem ta' “X1” li llum ghandha 14 -il sena, tifel bl-isem ta' “X3” li twieled fis-27 ta' Dicembru tas-sena 2007 u li llum ghandu 8 snin u tifla ohra bl-isem ta' “X2” li llum ghandha 4 snin. Kopja tac-certifikati tat-twelid ta' “X1” u “X2” qeghdin jigu annessi u mmarkati Dok A u Dok B rispettivament.

Wara xi zmien mit-twelid tal-minuri “X3”, ir-rikorrenti sar jaf minghand qassis, certu Father Saviour Magro, illi l-minuri “X3” ma kienx l-iben naturali tieghu.

Illi minkejja dan, ir-rikorrenti xorta wahda baqa' jikkunsidra lill-istess “X3” bhala ibnu u baqa' jmantnih u jipprovdi ghall-ispejjez kollha tieghu. Tant hu hekk illi sabiex izomm il-familja maghquda, ir-rikorrenti qatt ma inizja proceduri gudizzjarji sabiex jirrikonoxxi lil ibnu, iktar u iktar meta minkejja din il-burraxka hu u martu kellhom tifla ohra, bi-isem ta' “X2”.

Illi l-pozizzjoni tar-rikorrenti fil-konfront tal-familja tieghu baqghet l-istess u dan sa ma martu, minghajr pre-avviz, habta u sabta abbandunat id-dar matrimonjali u qabdet lill-minuri “X3” u haditu maghha f'fond iehor.

Illi permezz ta' sentenza moghtija mill-Qorti Civili (Sezzjoni Familja) per Onor. Imhallef Robert G. Mangion, (rikors guramentat numru 273/2014), tal-21 ta' Ottubru tas-sena 2015, fl-ismijiet Alessio Zammit vs Richard Dimech et., annessa u mmarkata Dok C, gie ddikjarat illi l-minuri “X3” Dimech ma huwiex il-wild naturali tar-rikorrenti u konsegwentement ordnat ukoll il-korrezzjoni fl-att tat-twelid tai-minuri, numru 71/2008 u dan fis-sens illi minflok isem Richard Dimech jitnizzel Alessio Zammit bhala missier il-minuri. Minn din is-sentenza ma sarx appell. Qieghed jigi esebit ic-certifikat tat-twelid tal-minuri “X3”, anness u mmarkat Dok D.

Illi sat-18 ta' Novembru tas-sena 2013 il-minuri “X3” baqa' jghix mar-rikorrenti u ma' Rita Dimech, ex mart ir-rikorrenti u omm “X3”, u ma' hutu “X1” u “X2” fid-dar matrimonjali taghhom. Illi sa mit-twelid tieghu, ir-rikorrenti dejjem ha hsieb ghall-bzonnijiet kollha ta' “X3” daqs li kieku kien ibnu.

Illi mit-twelid tal-minuri sa ma nghatat is-sentenza tal-21 ta' Ottubru 2015, l-esponenti kellu l-*patrio potesta* fuq l-imsemmi minuri.

Illi r-rikorrenti kien jipprovdi u jhallas ghal bzonnijiet kollha tal-minuri "X3" minkejja illi kien jaf li dan ma kienx il-wild naturali tieghu.

Illi minkejja li l-intimat gie interpellat sabiex jersaq ghal-likwidazzjoni u hlas ta' kumpens taz-zmien kollu illi huwa kellu l-*patria potesta* fuq "X3" illum Zammit Catania, *stante* illi huwa ma kienx hekk tenut ihallas, huwa baqa' inadempjenti. Kopja tal-ittra ufficjali bin-numru 855/2016 qieghda tigi annessa u mmarkata Dok E, liema ittra minkejja li l-intimat gie notifikat biha, baqghet ma gietx imwiegba.

Illi minn dak kollu l-konvenut arrekkixxa ruhu ghad-dannu tar-rikorrenti u dan *stante* illi huwa kien ben konsapevoli minn ferm qabel ma inghatat is-sentenza, illi l-minuri "X3" kien il-wild naturali tieghu u mhux tar-rikorrenti.

Jghid ghalhekk il-konvenut ghar-ragunijiet premessi, prevja kull dikjarazzjoni necessarja u opportuna, ghalfejn m'ghandhiex din l-Onorabbli Qorti:

1. Tiddikjara illi l-attur qatt ma kien tenut imantni u jhallas ghall-ispejjez edukattivi u medici tal-minuri "X3" Zammit Catania, peress illi dan ma huwiex il-wid naturali tieghu;

2. Tikkundanna kull ammont imhallas mir-rikorrenti ghall-bzonnijiet ta' bin l-intimat mit-twelid tieghu sal-21 ta' Ottubru 2015 u cioe' l-jum fejn il-*patria potesta* fuq il-minuri giet fi tmiemha;

3. Tillikwida d-danni li r-rikorrenti sofra u ghadu jsofri minhabba dan l-agir tal-intimat;

4. Tikkundanna lill-intimat sabiex ihallas l-ammont hekk likwidat bl-imghaxijiet legali dekorribbli mid-data tal-ittra ufficjali 855/2016.

Bl-ispejjez, inkluz l-ispejjez tal-ittra ufficjali kontra l-konvenut ingunt minn issa ghas-subizzjoni.

Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh ghas-seduta tat-13 ta' Ottubru 2016.

Rat ir-risposta guramentata ta' Alessio Zammit detentur tal-karta t'identita` bin-numru 354956M datata 7 ta' Ottubru 2016 (fol 41) fejn bil-gurament tieghu kkonferma:

1. Illi preliminarjament l-attur ghandu qabel xejn jiddikjara fuq liema dispost tal-ligi huwa qed jibbaza l-azzjoni minnhu interposta;

2. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost u wkoll preliminarjament, it-talba attrici hija preskritta *a tenur* tal-artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta;

3. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost u wkoll in linea preliminari illi l-gudizzju ma huwiex integru *stante* illi l-kawza odjerna kellha tigi ntavolata ukoll fil-konfront ta' Rita Dimech, omm il-minuri "X3";

4. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-ewwel (1) talba attrici hija legalment improponibbli u dan *stante* illi galadarba l-attur qatt ma ha l-passi legali necessarji sabiex jiddikjara illi l-minuri “X3” ma kienx il-wild naturali tieghu allura din l-Onorabbli Qorti ma ghandhiex tiddikjara illi l-attur "...*qatt...*" ma kien tenut imantni l-minuri u dan meta l-Ligi tghid mod iehor;

5. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost u fil-mertu, it-talbiet attrici huma nfondati kemm fil-fatt kif ukoll fid-dritt u dana peress illi l-attur kien minnu ammess fir-rikors promutur kien jaf illi l-minuri “X3” ma kienx ibnu u ghalhekk kwalsiasi manteniment talvola moghti mill-attur ghandu jitqies bhala donazzjoni gratuwita li ma taghtix lok ghal azzjoni bbazata fuq arrekkiment ingust;

6. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjez u dana peress illi l-konvenut ma ghamel l-ebda arrekiment ingust a skapitu tal-attur izda l-konvenut kien huwa stess vittma tas-sitwazzjoni fejn tilef snin importantissimi mill-hajja t'ibnu fejn huwa ma kienx rikonoxxut bhala l-missier tal-minuri u ghalhekk ma kellu l-ebda drittijiet fuq l-istess minuri filwaqt li kien l-attur innifsu li gawda lill-minuri “X3” f'dan iz-zmien ad eskluzjoni tal-konvenut. Illi ghalhekk isegwi illi galadarba l-attur zamm lill-minuri “X3” bil-buona volonta' tieghu, tant illi kkunsidrah bhala ibnu minkejja li kien jaf ben tajjeb illi “X3” ma kienx il-wild naturali tal-attur, allura isegwi illi l-manteniment li hallas ma jistax jitqies bhala arrekiment ingust;

7. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, meta l-konvenut gie a konoxenza illi huwa kien il-missier naturali ta' "X3" huwa beda jhallas manteniment lil Rita Dimech ghal bzonnijiet tal-minuri u dan mill-ftit paga li huwa kellu, tant illi l-esponenti jghix mir-*relief* li huwa jippercepixxi mill-Gvern. Illi fil-fatt, wara ftit zmien l-attur u Rita Dimech cahdu lill-esponenti minn ibnu u kien hemm illi l-esponenti ntavola l-proceduri sabiex jigi dikjarat illi l-minuri "X3" kien il-wild naturali tieghu u mhux tal-attur. Ghalhekk, f'kaz li din l-Onorabbli Qorti tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut, minn kwalunkwe ammont li jista' jigi likwidat minn din l-Onorabbli Qorti skont it-tieni talba attrici, ghandhom jitnaqsu l-pagamenti li l-esponenti hallas lil Rita Dimech;

8. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, u f'kaz li din l-Onorabbli Qorti tilqa' t-talbiet attrici, kwalunkwe ammont li jista' jigi likwidat favur l-attur ghandu jigi dimezzat u dan *stante* illi kwalunkwe pagamenti mill-attur ghal bzonnijiet tal-minuri saru waqt li l-attur kien mizzewweg lil Rita Dimech, omm il-minuri "X3". Ghalhekk isegwi illi l-istess pagament thallas mill-kommunjoni tal-akkwisti tal-konjugi Dimech b'hekk nofs l-ispejjez ghal manteniment tal-minuri thallsu wkoll minn ommu li hija legalment obbligata li tmantni lill-minuri "X3" wkoll;

9. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, ma hemm l-ebda danni li l-attur sofra minhabba l-agir tal-konvenut u dan kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza. Illi fil-fatt huwa l-esponenti li sofra danni u dan peress li gie

mcahhad minn ibnu mill-attur u minn Rita Dimech, liema zmien intilef u ma jistax jigi lura';

10. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez kontra l-attur ingunt minn issa ghas-subizzjoni.

Rat il-verbal ts-seduta tat-13 ta' Ottubru 2016 (fol 45) fejn meta ssejhet il-kawza deher Dr Paul Borg ghall-konvenut prezenti fl-Awla. Il-Qorti rat it-tielet eccezzjoni sollevata u ordnat il-kjamata in kawza ta' Rita Catania billi hija omm il-minuri msemmi. Il-kawza giet differita ghal dan l-iskop u ghar-risposta guramentata ghall-15 ta' Novembru 2016 fid-9:30am, f' liema data kellha tigi stradata l-kawza.

Rat ir-risposta guramentata ta' Rita Catania [ID 587374M] datata 1 ta' Marzu 2017 a fol 89 tal-process fejn esponiet bir-rispett u kkonfermat bil-gurament :

1. Illi primarjament l-esponenti tirrileva li hija mhux Rita Dimech pero' Rita Catania mhux kif gie erronjament indikat fid-digriet tal-kjamant fil-kawza;

2. Illi minghajr pregudizzju ghal premess anke l-indirizz tal-affissjoni ma kienx l-ahhar indirizz tal-esponenti *stante* li ilha diversi snin tghix fl-indirizz prezenti taghha u dana huwa ben risaput mill-kontendenti;

3. Illi minghajr pregudizzju ghal premess l-attur kien ben konsapovoli li l-minuri ma kienx tieghu hekk kif jidher mir-

rikors promutur u kienet ghazla tieghu li ma jghid lil hadd anke lil familjari tieghu *stante* li dak iz-zmien kien konvenjenti ghalih;

4. Illi minghajr pregudizzju ghal premess l-attur u l-kjamata fil-kawza isseparaw hafna qabel it-twelid tal-minuri “X3” tant li huma kellhom tifla ohra li twieldet fl-elfejn u hdax (2011);

5. Illi *in vista* tal-premess jidher car li l-kontendenti t-tnejn li huma kienu ben konsapevoli tas-sitwazzjoni u kienet konvenjenti ghalihom it-tnejn dak iz-zmien u ghaldaqstant l-esponenti titlob li *in vista* ta’ dan hija ma tbatix spejjez lanqas ta’ dina l-kawza.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat il-verbal tas-seduta tad-9 ta’ Marzu 2017 (fol 94) fejn il-Qorti rat l-ewwel eccezzjoni ta’ Rita Catania u ordnat korrezzjoni fil-verbal tat-13 ta’ Ottubru 2016 sabiex l-isem tal-kjamata in kawza jitnizzel bhala Rita Catania minflok Rita Dimech; u l-verbal tat-30 ta’ Mejju 2017 (fol 105) fejn meta ssejhet il-kawza dehru d-difensuri tal-partijiet. Dehret il-kjamata in kawza assistita minn Dr Sonia Consiglio. Dr Ludvic Caruana ghar-rikorrent talab korrezzjoni fir-rikors guramentat fis-sens li fejn hemm indikat id-data tat-18 ta’ Novembru 2014, is-sena minflok 2014 ghandha taqra 2013. Dr Clint Tabone ghall-intimat irrileva li din it-talba qed issir biss wara li xehdet il-kjamata in kawza Rita Catania. Il-Qorti wara li rat Art 175 rat li t-talba ma tbiddilx

is-sustanza tal-azzjoni u laqghet it-talba u ordnat il-korrezzjoni rikjesta. L-intimat u l-kjamata in kawza ghaddew ruhhom b' notifikati fir-rikors kif korrett. Dr Caruana talab l-allegazzjoni tal-atti tal-kawza 273/14/RGM deciza fid-29 ta' Ottubru 2015. Id-difensuri tal-intimat u tal-kjamata in kawza irrimettew ruhhom. Il-Qorti ordnat l-allegazzjoni tal-atti. Dr Caruana kien awtorizzat jipprezenta affidavit korrettorju tar-rikkorrenti fi zmien 20 jum minn dan il-verbal bir-riserva ta' dritt ta' kontro ezami favur il-partijiet l-ohra, wara liema terminu l-provi tar-rikorrent jigu dikjarati maghluqa. Il-kawza giet differita ghall-provi *viva voce* tal-intimat u ghall-affidavits tieghu u tal-kjamata in kawza ghall-10 ta' Ottubru 2017 f' 12:30pm.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur datata 27 ta' April 2018 a fol 129 tal-process.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-konvenuta Rita Catania datata 15 ta' Mejju 2018 a fol 135 tal-process.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' Alessio Zammit datata 25 ta' Mejju 2018 a fol 148 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tat-Tlieta, 5 ta' Gunju 2018 fejn meta ssejhet il-kawza dehru d-difensuri tal-intimata u tal-kjamata fil-kawza li ddikjaraw li m'ghandhomx xi jzidu fuq in-noti taghhom. Deher ukoll id-difensur tar-rikorrent. Il-kawza giet trattata. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' Ottubru 2018.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi permezz ta' din il-kawza, ir-rikorrent qed jitlob il-likwidazzjoni u rimbors mill-missier naturali tal-ammont li huwa nefaq ghall-manteniment tal-minuri "X3" peress li dan ma kienx il-wild naturali tieghu. L-intimat laqa' billi eccepixxa li t-talba hi preskritta *ai termini* tal-artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili. Fil-mertu gie sostnut li l-azzjoni odjerna hija infondata fil-fatt u fid-dritt *stante* li r-rikorrent kien jaf li l-minuri ma kienx ibnu. Gie eccepit ukoll li ma sar l-ebda arrikiment indebitu fil-konfront tieghu, anzi kien vittma tas-sitwazzjoni billi ma setax igawdi lill-minuri ibnu. Inoltre`, meta kien a konoxxenza tal-fatt li "X3" kien il-wild naturali tieghu hu beda jhallas il-manteniment mill-ftit paga li kellu tant li hu ighix bir-*relief.* Gie sostnut li nofs il-manteniment tal-minuri "X3" inhareg mill-komunjoni tal-akkwisti vigenti bejn ir-rikorrent u l-kjamata fil-kawza Rita Catania peress li fiz-zmien li r-rikorrent mantna lill-minuri kien ghadu mizzewweg lil Rita Dimech illum Catania.

Il-kjamata in kawza Rita Catania rribattiet billi sostniet li r-rikorrent kien ben konsapevoli li l-minuri ma kienx ibnu u li m'ghandhiex tbaghti l-ispejjez ta' dawn il-proceduri.

Fatti:

Jirrizulta li r-rikorrent kien mizzewweg lill-kjamata in kawza, u matul iz-zwieg taghhom twieldu tlett itfal, Christabel, "X3" li twieled fis-27 ta' Dicembru 2007 u "X2". Jirrizulta mhux ikkontestat mill-atti tal-kaz li sussegwentement ghat-twelid

tal-minuri “X3”, ir-rikorrent kien sar jaf li l-minuri ma kienx il-wild naturali tieghu, izda kien il-wild tal-intimat minn relazzjoni extra konjugali. Illi mit-twelid tal-minuri sad-data tas-sentenza li rrikonoxxiet lill-intimat Alessio Zammit bhala l-missier il-minuri, kien ir-rikorrent li pprovda ghall-manteniment finanzjarju ta’ “X3”. Ghalhekk, qed jipprocedi b’dan il-kaz biex l-intimat jirrifondi nofs l-ammont li ntefaq ghall-manteniment tal-minuri.

Illi l-paternita` tal-intimat giet rikonoxxuta b'sentenza tal-Qorti Civili (Sezzjoni tal-Familja) moghtija fit-29 ta' Ottubru 2015 li ghaddiet in gudikat. Kif jirrizulta mic-certifikat tat-twelid tat-tifel esebit bhala Dok D mar-rikors promotur, saret id-debita annotazzjoni giet imwettqa.

Jirrizulta ukoll li l-konjugi Dimech isseparaw legalment permezz ta' kuntratt ta' separazzjoni personali fl-atti tan-Nutar Dottor Silvana Borg Caruana tal-21 ta' Jannar 2015 **(Dok SEP a fol 29-34.)** Fit-termini tal-kuntratt “X3” gie fdat fil-kura u fil-kustodja tal-omm li assumiet hi l-obbligazzjoni tal-manteniment tieghu.

<u>Provi:</u>

Richard Dimech xehed permezz ta’ affidavit (fol 48-52) u qal li l-ex mara tieghu kellha relazzjoni mal-intimat, u telqet mid-dar bit-tifla Christabel. Regghet lura d-dar ghal xi affarijiet u sussegwentement iddecidiet u accertatu li mhux ser terga’ tmur mal-intimat. Semma li fl-2007 qaltlu li kienet tqila u welldet tifel fis-27 ta’ Dicembru 2007, sakemm fi Frar tal-2008, Rita rceviet ittra bl-avukat tal-intimat fejn giet mitluba taghmel id-DNA, liema test sar minn wara dahru fit-

30 ta' April 2008. Qal li sussegwentement, kien gie certu qassis Saviour Magro jkellmu li nfurmah li t-tifel "X3" ma kienx tieghu, u wara li tkellem mal-qassis iddecieda li jsalva l-familja tieghu u jkompli jghix id-dar mal-familja tieghu kif kien ghamel sa dakinhar. Qal ukoll li in segwitu, minkejja dak li kien gara, hu u Rita kellhom wild iehor bl-isem "X2". Spjega li f'Gunju 2010, l-intimat ried li jkollu access ghal "X3", u martu kienet ftehmet li Alessio jara lil ibnu darba fil-gimgha. Qal li ghaddew ftit tas-snin u Rita regghet telqet mid-dar fit-18 ta' Novembru 2014, u hadet maghha lil "X3" sa ma fil-21 ta' Jannar 2015 hu u Rita kienu ufficjalment separati fejn hu ha l-kura u l-kustodja tat-tfal bniet u hi hadet il-kura u l-kustodja ta' "X3". Qal li fil-15 ta' Marzu 2015, l-intimatipprezenta kaz sabiex jigi rikonoxxut bhala missier "X3" liema kaz gie deciz fid-29 ta' Ottubru 2015. Ghalhekk, qal, li hu qed jipprezenta dan il-kaz sabiex jitlob lura nofs is-somma li hu kien nefaq ghal "X3" matul it-tmien snin li dam johrog hu l-ispejjez finanzjarji kollha ghalih, u cioe` nofs is-somma li tidher indikata fid-dokument a fol 53.

F'affidavit ulterjuri (fol 108) kkorega ruhu fis-sens li martu telqet mid-dar fis-16 ta' Novembru 2013, liema data tirrizulta wkoll mill-klawsola 8 tal-kuntratt ta' separazzjoni.

In kontro-ezami qal, (fol 120-124)[1] li meta gie jkellmu l-qassis biex ighidlu li "X3" ma kienx tieghu, it-tifel kellu bejn sitt xhur jew tmien xhur. Ikkonferma wkoll li fil-kuntratt ta' separazzjoni hu rriserva d-dritt ta' access ghal "X3". Rigward il-kalkoli li ghamel ghall-infieq ta' "X3", qal li hu ghandu tifla ta' sitt snin u jaf ezatt kemm jonfoq ghaliha u mexxa l-kalkoli tieghu fuq hekk. Qal li hu m'ghandux

[1] Seduta tal-14 ta' Novembru 2017.

ricevuti izda ghamel biss il-kalkoli u ma esagerax fil-kalkoli tieghu. Qal li jaf li kien sar ftehim bl-avukat biex Alessio jhallas il-manteniment ghat-tifel, izda la jaf l-ammont li kien ihallas u lanqas qatt taghtu xejn minn dan l-ammont, u Rita kienet qaltlu li l-manteniment dam jaghtih ghal ftit xhur. Hu kkonferma li ghalkemm kien jaf li Alessando mhuwiex ibnu izda iben Alessio, hu ma kien qal lil hadd dwar dan izda Rita kienet qalet lil xi nies. Qal ukoll li hu kien dispost ihalli kollox kif inhu kieku Alessio ma pprezentax il-kaz biex jigi rikonoxxut hu bhala missier “X3”. Qal li meta mar maghha ghand l-avukat dwar il-kwistjoni tal-manteniment it-tifel diga kellu tlieta jew erba’ snin. Mistoqsi jekk il-flus ghall-purtieri u l-ghamara tal-kamra tat-tifel kinitx ghenet fihom Rita bil-flus tal-manteniment qal li kollox kien hareg hu mill-komunjoni tal-akkwisti taghhom, u sostna li hu harighom il-flus u ma jafx x’kien jigri mill-flus li hi kienet tircievi ghall-manteniment.

Rita Catania xehdet permezz ta’ affidavit (fol 111-113) u qalet li hi u r-rikorrent izzewgu fis-7 ta’ Awwissu 1992, izda hadu s-separazzjoni fil-21 ta’ Jannar 2015. Semmiet li matul iz-zwieg hi welldet tlett itfal. Meta twieled “X3” qalet li hi kellha dubju min kien il-missier peress li kellha relazzjoni extra matrimonjali ma’ Alessio Zammit, l-intimat, u meta ssusegwentement ghat-twelid tieghu, rceviet ittra mill-avukat ta’ Zammit sabiex taghmel id-DNA test hija ma kellhiex triq ohra hlief li taghmel dan it-test, fejn irrizulta li l-missier kien Alessio Zammit. Qalet li meta qalet lir-ragel taghha b’din l-ahbar hi bezghet u kienet fittxet l-ghajnuna ta’ qassis, u sussegwentement zewgha qatt ma qalilha li ried inehhi ismu minn fuq ic-certifikat tat-twelid ta’ “X3”. Spjegat li Alessio Zammit kien anke ikkontribwixxa ghall-

manteniment mill-2008 sal-2011 fejn kien ivversa €200 fix-xahar, izda mbaghad ma baqax ihallas dan il-manteniment. Qalet li meta telqet mid-dar fl-2013, Richard Dimech ma baqax itiha flus ghall-manteniment tat-tifel, u kienet fittxet lil Alessio li kien ta l-manteniment u kien proprju ghalhekk li kien ipprezenta l-kaz biex ismu jitnizzel fuq l-att tat-twelid ta' "X3".

Rita Catania xehdet (fol 99-104)[2] u kkonfermat li "X3" twieled fis-27 ta' Dicembru 2007, u telqet flimkien ma' binha mid-dar fejn kienet tirrisjedi mar-rikorrent f'Novembru 2013. Qalet li meta saret taf li "X3" ma kienx ta' zewgha Richard, kienet kellmet lill-qassis u l-qassis gie jkellem lil zewgha. Qalet li "X3" kien imur l-iskola tal-Gvern ta' Pembroke.

In kontro-ezami qalet, li meta qalet lill-ex zewgha li l-minuri "X3" ma kienx tieghu, t-tarbija kellu biss ftit xhur, xi xahrejn. Qalet li Alessio Zammit gieli ghaddielha xi manteniment ghat-tifel ukoll. Qablet ukoll li fis-sitt snin li t-tifel dam ighix maghhom kien Richard Dimech qatt ma ghamel xejn biex "X3" ma jibqax imnizzel bhala ibnu.

F'kontro-ezami ulterjuri (fol 126c-126f) qalet li meta ghamlet it-test tad-DNA hi hassitha mhedda minn Alessio. Dwar il-manteniment ma kienx sar ftehim bil-kitba kienu ltaqghu mal-avukati taghhom, u ftehmu dwar manteniment ta' mitejn ewro fix-xahar. Hi pprecizat li Alessio hallas il-manteniment mill-2008 sa Lulju 2011, izda imbaghad ma kienx kompla jhallas. Hi kkonfermat li telqet mid-dar fis-16

[2] Seduta tas-27 ta' April 2017.

ta' Novembru 2013 b'Alessio maghha u minn dakinhar ipprovdiet ghalih hi.

Alessio Zammit xehed permezz ta' affidavit (fol 117-118) u qal li hu kellu relazzjoni ma' Rita Catania meta hi kienet mizzewga ma' Richard Dimech. Qal li meta twieled "X3" kemm hu u kemm Rita xtaqu jkunu jafu min kien il-missier ghalhekk, kienu marru fi klinika r-Rabat u rrizulta li hu kien missier it-tarbija. *Nonostante* dan qal, li Richard Dimech xorta ried li jibqa' indikat bhala missier it-tarbija fl-att tat-twelid tieghu, ghalkemm kien sar jaf ftit xhur biss wara t-twelid tat-tarbija. Qal li hu kien anke jaghti l-manteniment ghal ibnu "X3", imbaghad sussegwentemet hu nghata l-parir legali li jipprezenta kaz sabiex jigi dikjarat bhala l-missier ta' "X3", fejn gie dikjarat dan mid-29 ta' Ottubru 2015.

In kontro-ezami qal (fol 126 a-b)[3] li m'ghamilx il-kaz qabel sabiex jigi hu rikonoxxut bhala missier il-minuri "X3" peress li kienu qalulu li l-genituri ta' Richard Dimech ma kinux jafu b'dan biex ma jinqalax inkwiet.

<u>It-tielet eccezzjoni tal-intimat:</u>

Referibbilment ghat-tielet eccezzjoni, dwar l-integrita' tal-gudizzju, Rita Catania, omm il-minuri "X3" giet kjamata in kawza permezz ta' digriet datat 13 ta' Ottubru 2016, b'hekk din l-eccezzjoni tinsab sorvolata, u din il-Qorti tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri.

<u>L-ewwel eccezzjoni tal-kjamata in kawza:</u>

[3] Seduta tas-27 ta' Frar 2018.

L-ewwel eccezzjoni tal-kjamata in kawza, b'referenza ghall-korrezzjoni fil-kunjom, giet sanata permezz ta' digriet datat 9 ta' Marzu 2017, b'hekk din l-eccezzjoni hija sorvolata, u din il-Qorti ser tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri.

Eccezzjoni preliminari tal-intimat Alessio Zammit dwar il-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2156(f)

Illi gie eccepit fl-ewwel lok, li l-azzjoni odjerna hija preskritta a tenur tal-**artikolu 2156(f) tal-Kap 16.**

Ghall-azzjoni *de in rem verso* m'hemmx provvediment *ad hoc* li jistabbilixxi terminu preskrittiv. Il-preskrizzjoni applikabbli hi dik ta' hames snin kontemplata fl-imsemmi dispozizzjoni tal-ligi. (Ara **Tasika Auto Limited vs Jason Mizzi**, P.A. - 17 ta' April 2012). Minbarra dan, ladarba ż-żmien huwa wieħed ta' preskrizzjoni u mhux ta' dekadenza, jista' jitwaqqaf b'xi wieħed mill-modi maħsuba fil-liġi.[4]

L-**artikolu 2156 (f) tal-Kodici Civili** jipprovdi:

"L-azzjonijiet ghal hlas ta' kull kreditu iehor li gej minn operazzjonijiet kummercjali jew minn hwejjeg ohra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-ligi jew ligijiet ohra, taht preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirrizulta minn att pubbliku" jaqghu bi preskrizzjoni ta' hames snin.

[4] **Art. 2127, 2128, 2131 u 2133 tal-Kap 16w**

Fil-kaz **Raphael Micallef vs Anthony Agius**, deciza mill-Qorti tal-Appell fis-6 ta' Ottubru 2000, titratta l-kwistjoni minn meta jibda jiddekorri it-terminu tal-preskrizzjoni.

Il-Qorti tal-Appell irriteniet:

"Bla hsara tad-disposizzjonijiet ohra tal-ligi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dakinhar li dik l-azzjoni tigi ezercitata[5] *minghajr ma jittiehed qies ta' l-istat u tal-kundizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss. It-test li trid il-ligi allura hu dak oggettiv, dipendenti mill-fatti li minnhom jorigina d-dritt tal-attur li jagixxi, mhux it-test soggettiv ghall-persuna tal-attur, u cioe` jekk din kinitx jew le f'kundizzjoni li tagixxi, tkun xi tkun ir-raguni. Il-ligi riedet li dan ikun il-principju li jrregola l-materja, u li dan kellu japplika f'kull kaz sakemm xi dispozizzjoni partikolari tal-ligi ma kinitx tiddisponi mod iehor fir-rigward ta' certi cirkostanzi li fihom tistabilixxi li z-zmien ghad-dekors tal-preskrizzjoni estintiva ta' l-azzjoni kellu jibda minn xi mument iehor u mhux minn dakinhar li dik l-azzjoni setghet potenzjalment giet ezercitata."*

F'dan il-kuntest, huwa relevanti wkoll il-kaz **Camilleri vs Cremona *nomine*** deciza mill-Qorti tal-Kummerc fid-19 ta' Settembru 1990, *"Il-preskrizzjoni ta' l-azzjonijiet personali tiddekorri mill-mument li fih jitwieldu l-azzjonijiet u ghalhekk minn mindu hemm id-dritt ta' l-azzjoni tiddekorri wkoll il-preskrizzjoni."* (Ara wkoll **Emanuel Saliba vs Geswalda Saliba**, Qorti tal-Magistrati Ghawdex Gurisdizzjoni Superjuri (Sezzjoni Generali) – deciza fl-10 ta' Ottubru 2014.

[5] **Art 2137 tal-Kap 16.**

Illi fil-kaz in ezami, minn eta` tenera tal-minuri, r-rikorrent kien jaf li mhuwiex il-missier naturali tal-minuri, izda Alessio Zammit, l-intimat, li kien ukoll a konoxxenza tal-fatt li l-minuri “X3” kien il-wild naturali tieghu, tant li kien hu li baghat ittra bl-avukat lil Rita Dimech sabiex taghmel it-test tad-DNA. Izda, l-intimat ipproceda bil-kaz sabiex jigi dikjarat li hu missier il-minuri “X3” snin wara, ghalkemm kien diga jaf mit-test tad-DNA li hareg precedentement li huwa l-missier naturali. Fil-fatt, il-kaz minnu pprezentat gie deciz fil-29 ta’ Ottubru 2015, kwindi r-rikorrent kellu hames snin minn dik id-data ta’ din id-decizjoni sabiex jiftah il-kaz, kif sewwa ssottometta l-avukat difensur tar-rikorrent fit-trattazzjoni. Jirrizulta li l-kaz in ezami gie istitwit fis-16 ta’ Gunju 2016 entro t-terminu preskrittiv.

In vista ta’ dak premess, it-talba ghar-rifuzjoni ta’ manteniment li thallas ghall-beneficcju tal-minuri tkopri l-perjodu mit-twelid tat-tarbija fis-27 ta’ Dicembru 2007, sad-data tas-sentenza ta' tfittxija ta' paternita' moghtija fid-29 ta’ Ottubru 2015.

Ghalhekk, kien mid-data tas-sentenza, u cioe` fid-29 ta’ Ottubru 2015, li din l-azzjoni setghet tigi potenzjalment ezercitata. Ghaldaqstant, il-hames snin ghadhom ma ddekorrewx.

Ghal dawn il-motivi ser tichad it-tieni eccezzjoni tal-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili.

Kunsiderazzjonijiet ta' Dritt:

Illi l-azzjoni tentata mir-rikorrenti hija l-azzjoni *de in rem verso*.

Din l-azzjoni, kif kwalifikata fid-duttrina u fil-gurisprudenza "*hija rimedju sussidjarju estiz ghall-kazijiet meta tkun avverat ruhha lokupletazzjoni effettiva ghad-dannu ta' haddiehor, u ssib il-fondament taghha fil-principju "jure naturae aequum est neminem cum alterius detrimento et injuria fieri locupletiorem*" (L. 206 fr. *de regulis juris*)" ("**Giuseppe Calleja –vs- Walter Zammit Tabona**", Appell Kummercjali, 5 ta' April 1957).

Illi r-rikorrent qed jitlob li jigi rifuz l-infieq tieghu ghall-manteniment tal-minuri Allessandro Zammit Catania sa mid-data tat-twelid tieghu sad-29 ta' Ottubru 2015 meta l-*patria potesta* fuq il-minuri giet fi tmiemha. Ir-rikorrent qed isostni l-arrikiment indebitu tal-missier naturali, kwindi l-azzjoni odjerna hija bbazata fuq l-azzjoni *de in rem verso*. Din l-azzjoni, llum hija staturjament stabbilita fl-artikolu 1028A u 1028B tal-Kodici Civili. Izda, l-insenjament u l-principji li jsejsu din l-azzjoni kienu ilhom stabbilti fil-gurisprudenza nostrana.

Illi ingħad ukoll[6] li l-elementi li jsejsu l-azzjoni huma:

1. Il-vantagg jew utilita`[7] minhabba xi gid ta' haddiehor li ghadda ghandha bla ma sar il-hlas ghalih, ossija l-arrikiment ingustifikat. (*'l arrichimento'*);

---

[6] Ara, per eżempju, Torrente Manuale di Diritto Privato (9a Edit., 1975) § 387, paġ. 634

2. it-tnaqqis mill-ġid tal-parti l-oħra b'titolu lukrattiv;

3. In-ness ta' kawzalita` bejn il-hidma ta' parti u l-vantagg/jew arrekkiment tal-parti l-ohra jircievi l-haga;

4. in-nuqqas ta' raġuni li tiġġustifika l-arrikkiment ta' parti u l-"ftaqir" tal-parti l-oħra. Min ikun ircieva l-hidma tal-atturi, ikun irrikixxa ruhu b'dak li ghadda ghandu u fil-patrimonju tieghu, u dan minghajr ebda titolu. Dan huwa element li l-gurista **Baudry Lacantinerie** "Delle Obligazioni", Vol. IV pag.550, jiddiskrivi bhala "*il carattere ingiusto dell'arricchimento*". (Ara **Said vs Testaferrata Bonnici** P.A. – 16 ta' Gunju 1936, **George Sladden vs Albert Mais et**, P.A. (TM) – 27 ta' Jannar 2005), **Blye Engineering Co. Ltd. vs Victor Balzan et** (App. Inf. (PS) – 23 ta' Gunju 2004).

Gie insenjat ukoll, li din l-azzjoni hija wahda ekwitattiva. Difatti, l-principju li huwa l-pern ta' din l-azzjoni huwa dak li mhuwiex xieraq li persuna tistaghna a dannu ta' haddiehor (*nemo licet locupletari cum aliena iactura*) (Ara **Tasika Auto Limited vs Jason Mizzi et**, P.A. (JRM) - 17 ta' April 2012. Ghaldaqstant, l-ghan ta' din l-azzjoni hi li trodd lura l-bilanc bejn dak li ghamel spejjez u l-parti l-ohra li tkun arrikkiet ruhha u gawdiet b'konsegwenza ta' dan.

Din l-azzjoni hija rimedju sussidjarju estiza ghal meta jsir l-arrikiment indebitu isir a dannu ta' haddiehor, in forza tal-principju *jure naturae aequum est neminem cum alterius*

---

[7] App. Kumm. 5.4.1957 fil-kawża fl-ismijiet Calleja vs Żammit Tabona (Kollez. Vol: XLI.i.631)

detriment et injuria fieri locupletiorum. (Ara **Vincent Parnis vs Av. Dr. Giuseppe Vella** (1955) Vol. XXXIX.II.764; **Josephine Gusman vs Anthony Agius et** P.A. (NC) – 21 ta' Jannar 2004).

Jinghad ukoll li l-azzjoni ghandha l-qofol taghha wkoll, fl-istitut tal-kwazi-kuntratt. Fil-fatt, din l-azzjoni hija koncessa meta mhix esperibbli l-azzjoni *ex contractu.* (Ara **Grima vs Fava** et P.A. – 14 ta' Dicembru 1966 (Kollez.Vol. L.ii.487); **Louis Vella vs Alfred Borg et** P.A. (G.V. – 16 ta' April 2004). Ghalhekk, din l-azzjoni hija msejha sussidjarja ghaliex ma tistax tinbeda jekk mhux wara li l-attur ikun fittex ghalxejn mod iehor lil min arrikixxa ruhu bi hsara tieghu, jew jekk ma jintweriex li ma kien hemm ebda azzjoni li setghet issir. (Ara **Zammit vs Farrugia et** P.A. – 10 ta' Dicembru 1955 (Kollez.Vol. XXXIX.ii.787); **Harry Saliba vs Denise Caruana** P.A. (JRM) **–** 6 ta' April 2006**.**

Dawn il-principji gew enuncjati wkoll fil-kaz **Rocco Bugeja vs George Micallef** P.A. (Imh. W. Harding) (Vol. XXXIV.i.784), fejn saret referenza ghal insenjament tal-guristi **Aubry u Rau** u ntqal:

"l actio de in rem verso e` un mezzo speciale, particolare, sussidiario, che si accorda in mancanza di altra tutela, quando al danneggiato non compete altro rimedio dipendente dal contratto o quasi contratto."

Applikati dawn il-principji ghall-kaz in ezami, li jrid jigi indagat jekk jezistux l-elementi mehtiega ghal din l-azzjoni, wara ezami tar-rizultanzi tal-fatti ta' dan il-kaz.

Illi din il-Qorti ghandha quddiemha talba ghar-rifuzjoni ta' manteniment li thallas ghall-beneficcju tal-minuri "X3" mit-twelid tat-tarbija fis-27 ta' Dicembru 2007, sad-data tas-sentenza fejn l-intimat gie rikonoxxut bhala missier il-minuri, fid-29 ta' Ottubru 2015. Illi r-rikorrent qed jitlob ukoll li jigu likwidati d-danni li sofra minhabba l-agir tal-intimat matul il-medda tas-snin, mit-twelid tal-minuri "X3" sad-data tas-sentenza fid-29 ta' Ottubru 2015, meta l-*patria potesta* tal-minuri giet fi tmiemha.

Rita Catania, mart ir-rikorrent minnu legalment separata, kienet interpellat lill-intimat b'mod formali tramite, l-avukati difensuri tal-partijiet, sabiex jibda jhallas il-manteniment ghal ibnu. Difatti, mill-assjem tal-provi, jirrizulta li dan ma sarx immedjatament wara t-test u r-rizultat tad-DNA, izda sar sussegwentement. Ikkonsidrat li hu pacifiku li r-rikorrent hareg il-flejjes sabiex jitrabba t-tifel sa minn meta twieled, peress li gie kkonfermat anke minn Rita Catania li l-wild "X3" baqa' jitrabba fl-istess familja fiz-zwieg taghha ma' "X3", kif ukoll ikkonfermat li Richard Dimech kien jahdem u jipprovdi ghall-bzonnijiet ta' wliedu li kienu qed jitrabbew mieghu, sad-data tas-separazzjoni taghhom. Illi in segwitu jirrizulta, li Alessio Zammit kif ikkonfermat minn Rita Catania stess hallas il-manteniment ghal ibnu "X3" matul dan il-perjodu taz-zwieg sakemm hi kienet ghadha d-dar qabel ma sseparaw. Madankollu, jirrizulta wkoll, li permezz ta' ftehim verbali li kien inghatalha, Alessio Zammit kien hallas lill-Rita Dimech manteniment ghall-minuri fl-ammont ta' mitejn ewro (€200) fix-xahar mill-sena 2008 sa Lulju 2011 u sussegwentement ma baqax jaghti

manteniment. [8] Illi jirrizulta anke mix-xhieda tal-istess Rita Catania li hija telqet mid-dar konjugali fejn hija kienet tirrisjedi ma' Richard Dimech fis-16 ta' Novembru 2013.

Referibbilment ghal dak sottolineat mill-avukat difensur tal-kjamata fil-kawza, Rita Catania, dwar il-konsapevolezza tar-rikorrent li "X3" ma kienx il-wild naturali tieghu, u d-dritt ta' azzjoni li kellu sabiex ma jigix rikonoxxut bhala l-wild naturali tieghu, jigi ritenut, li ghalkemm kien jezisti dan id-dritt da parti tar-rikorrent, kien jezisti wkoll id-dritt tal-intimat li jipprocedi biex jigi rikonoxxut bhala l-wild tieghu. Jigi nnutat, li huwa minnu, li minn ezami akkurat tal-provi tal-kaz, jidher car li r-rikorrent, ghalkemm kien konsapevoli li l-wild mhux tieghu ried li jrabbih fil-familja tieghu sakemm hu u martu jibqghu jghixu flimkien bhala mizzewgin. Fil-fehma konsiderata ta' din il-Qorti, dan l-agir da parti tar-rikorrent jitqies bhala agir *in bona fede*.

Inoltre din il-Qorti m'ghandhiex tiddeciedi dwar l-elementi ta' *actio de in rem verso* abbazi ta' dawn ir-ragunijiet u motivi personali li jistghu jirrizultaw. Izda, din l-azzjoni trid tigi deciza abbazi tal-elementi rikjesti mil-Ligi.

Fl-ewwel lok, mhuwiex ikkontestat li r-rikorrent hallas u kkontribwixxa ghat-trobbija u l-manteniment tal-minuri "X3" sa mit-twelid tieghu, billi gie provvdut dak kollu necessarju u trabba fl-istess familja sakemm iz-zwieg bejn Richard Dimech u martu baqa' vigenti. Bhala punt ta' principju, jigi ribadit, li l-fatt li l-minuri ma kienx il-wild naturali tar-rikorrent u l-konsapevolezza da parti tieghu f'dan ir-

[8] Jirrizulta mill-affidavit ta' Rita Catania li dawn is-somom gew miftehma wara Jum il-Missier fis-sena 2008, u ghalhekk wara Gunju 2008 sa' Lulju 2011 - kwazi 3 snin.

rigward, ma jimpingix fuq is-success ta' din l-azzjoni, ghaliex din l-azzjoni hija mmirata sabiex jigbru lura dak li r-rikorrent seta' nefaq indebitament.[9] Dan ghaliex il-beneficcju sussidjarju tal-azzjoni tal-arrikkiment indebitu jigbor fih kull vantagg li persuna tikseb mill-fatt ta' haddiehor, ukoll jekk minghajr titolu guridiku, jew b'titolu difettuz, jew sahansitra b'titolu li ma jiswiex.[10] Inoltre billi din l-azzjoni għandha l-għerq tagħha fl-istitut tal-kważi-kuntratt, irid jintwera li l-fatt huwa wieħed leċitu u volontarju u li minnu titnissel obbligazzjoni[11], u li l-fatt ma jkunx seħħ kontra l-projbizzjoni espressa tal-parti interessata[12],

Jigi osservat, li l-intimat bhala l-missier naturali tal-minuri, kien a konoxxenza li ibnu kien qed jitrabba fil-familja tar-rikorrenti u li r-rikorrent kien qed jipprovdi ghall-htigijiet materjali tieghu konsistenti f'diversi spejjez. Inoltre`, ma jirrizultax minn imkien mill-provi, li l-intimat ta struzzjonijiet biex ir-rikorrent ma jibqax johrog infieq u spejjez ghall-minuri "X3". Mhuwiex lanqas ikkontestat li hafna mill-ispejjez li ntefqu ghall-minuri, saru b'titolu lukrattiv. Jirrizulta biss, li *tramite* l-intervent tal-avukati tal-partijiet, l-intimat kien hallas il-manteniment ghal ibnu fil-perjodu bejn Lulju 2008 u Lulju 2011.

Illi dwar l-element ta' arrikkiment tal-parti l-ohra, u n-ness ta' kawzalita` bejn l-infieq tar-rikorrent u l-vantagg da parti tal-intimata, din il-Qorti evalwat bir-reqqa l-fatti u c-cirkostanzi tal-kaz. Jigi ritenut, li fil-perjodi meta l-missier naturali ma hallasx il-manteniment, l-elementi li fuqhom hija

---

[9] P.A. NC 21.1.2004 fil-kawza fl-ismijiet **Josephine Gusman vs Anthony Agius et**
[10] App.Inf. 23.6.2004 fil-kawza fl-ismijiet **Blye Engineering Co. Ltd. vs Victor Balzan et**
[11] Artikolu 1012 tal-Kap 16.
[12] Art.1019 tal-Kap 16.

msejsa din l-azzjoni kienu jissusistu. Madankollu, fil-perjodu bejn il-2008 sa Lulju 2011, meta l-missier naturali kien qed ihallas manteniment ta' mitejn ewro fix-xahar *nonostante* li l-minuri kien qed jitrabba fil-familja mar-rikorrent u wliedu l-ohra, l-elementi rikjesti ghal din l-azzjoni ma jissusistux. Ghalhekk, trid issir distinzjoni referibbilment ghall-perjodu ta' zmien meta Alessio Zammit, il-missier naturali hallas u meta ma hallasx il-manteniment dovut ghal ibnu. Irid jigi kkunsidrat ukoll, spejjez li saru ghat-trobbija tal-minuri, fosthom spejjez ta' ghamara ghall-kamra tal-minuri, li kif reklamat fil-prospett esebit mir-rikorrent a fol 53 tal-process, huma spejjez li nefaq hu, li certament huma direttament konnessi mat-trobbija tal-minuri.

B'referenza ghall-kaz citat mill-avukat difensur tal-kjamata in kawza, **Victor Fenech vs Mary Jacqueline Fenech et**, deciza fit-30 ta' Marzu 2010, jigi ritenut, li dan il-kaz huwa simili u mhuwiex identiku ghall-kaz odjern. Hawnhekk, din il-Qorti taqbel ma' dak sostnut fit-trattazzjoni mill-avukat difensur tal-intimat, peress li kien hemm diversi differenzi fil-fatti u fic-cirkostanzi tal-kaz. F'dak il-kaz jirrizulta fil-fatt li kien hemm specifikament indikat fil-kuntratt ta' separazzjoni biex ma jkunx hemm pretensjonijiet fil-konfront ta' xulxin, kien hemm ukoll dikjarazzjoni da parti tar-rikorrent f'dak il-kaz li jekk jghaddi z-zmien ma jistghux jipprocedu kontrih, u l-aktar fattur importanti, meta f'dak il-kaz gie ikkunsidrat li r-rikorrent qatt ma mantna lill-minuri. Dawn certament mhumiex il-fatti li jirrizultaw fil-kaz in ezami. Ghalhekk, id-decizjoni odjerna ma tistax tkun konformi ma' dak deciz f'dak il-kaz u r-relevanza ta' dak il-kaz ghall-kaz odjern hija minima hafna.

Hawnhekk huwa relevanti l-artikolu 7 tal-Kodici Civili li jiddisponi:

"Il-ġenituri għandhom l-obbligu li jieħdu ħsieb, imantnu, jgħallmu u jedukaw lil uliedhom bil-mod stabbilit fl-artikolu 3B".

Minn dan l-artikolu tal-Ligi johrog li l-missier u l-omm naturali huma obbligati li jmantnu lil uliedhom *ex lege*. Il-missier naturali huwa fid-dover li jmantni lil ibnu sakemm jilhaq l-eta' ta' maggorenni. Illi ghalkemm gie ppruvat li sa ftit zmien wara t-twelid tat-tarbija "X3", kien gie stabbilit li "X3" kien il-wild naturali tat-tarbija permezz tat-test tad-DNA, l-intimat Alessio Zammit kien ikkontribwixxa ghall-manteniment ghal certu perjodu, kif ikkonfermat minn Rita Catania, mill-2008 sa Lulju 2011. Ghaldaqstant, wara li jitnaqqas dan l-ammont imhallas minn Alessio Zammit f'dan il-perjodu ta' zmien, iridu jigu meqjusa wkoll l-ispejjez li saru ghall-manteniment tat-tifel fiz-zmien rimanenti minn Richard Dimech. Dan billi jinkombi fuq Alessio Zammit l-obbligu li jmantni lil ibnu mit-twelid.

Dan premess din il-Qorti tqies li jezistu l-elementi rikjesti ghal din l-azzjoni, billi fil-perjodu li l-intimat ma hallasx manteniment, l-ispejjez li saru mir-rikorrent ghat-trobbija tal-minuri jikkostitwixxu arrikiment a beneficcju tal-intimat. Ladarba jissusistu l-elementi ghall-azzjoni *de in rem verso*, ir-rikorrent hu intitolat ghall-kumpens tal-ispejjez li nefaq.

Ghaldaqstant, il-Qorti hija sodisfatta li jikkonkorru l-elementi formanti l-bazi ta' din l-azzjoni ghal arrikiment

indebitu, cioe` l-arrikiment, in-nexus ta' kawza u l-effett u l-karattru ingust tal-arrikkiment.

In vista tas-suespost, u ghar-ragunijiet spjegati, tichad ir-raba', l-hames u s-sitt eccezzjonijiet tal-intimat.

Referibbilment ghas-seba' eccezzjoni, tal-intimat, din il-Qorti ser tiehu konjizzjoni tal-manteniment imhallas da parti tal-intimat, konsistenti f'mitejn ewro fix-xahar ghall-perjodu ta' zmien, kif indikat fl-assjem tal-provi. Rigward dak eccepit fl-istess seba' eccezzjoni, li hu gie mcahhad minn ibnu minuri, jigi nnutat li dan ma gie ppruvat bl-ebda mod anke jekk, dato ma non concesso li dan huwa rilevanti ghall-obbligu legali ta' missier li jmantni lil uliedu. *Di piu`*, kien biss sussegwentement ghall-fatt li Rita Catania telqet mid-dar konjugali fejn hi kienet tghix mar-rikorrent, u wara s-separazzjoni taghhom, li l-intimat Zammit ipproceda sabiex jirrikonoxxi l-minuri bhala ibnu, liema dritt li jipprezenta tali kaz kien jappartjeni lilu, sa mill-bidu nett tal-konsapevolezza tieghu li hu kien il-missier naturali. Ghal dawn ir-ragunijiet, tilqa' limitatament is-seba' eccezzjoni, b'referenza ghall-manteniment ta' mitejn ewro imhallsa da parti tal-intimat, izda tichad il-kumplament ta' dak eccepit f'din l-eccezzjoni.

B'referenza ghat-tielet eccezzjoni tal-kjamata in kawza, kif diga ritenut, din il-Qorti mhux ser titratta l-motivi ghaliex ir-rikorrent iddecieda li jmanti lill-minuri ghalkemm kien konsapevoli li mhuwiex il-missier naturali, ghaliex hu imperattiv li jigu trattati l-elementi li jsawru din l-azzjoni. Inoltre`, jigi osservat, li l-kjamata in kawza kienet ghadha mhijiex separata minn mar-rikorrent, kompliet tghix mieghu

fid-dar konjugali, fejn kienu qed irabbu lill-ulied naturali taghhom, kif ukoll lill-minuri "X3".

Likwidazzjoni tal-Kumpens ghall-Arrikkiment Indebitu

Illi gie ribadit fil-kaz **Doris Ellul et v Francis Camilleri et** (PA PS 3/10/2003) "*Huwa kontrovers fid-duttrina jekk l-indennizz jigix determinat in rapport ghall-arrikkiment inizzjali jew ghal dak persistenti fil-mument tad-domanda gudizzarja jew tal-gudizzju dwarha. It-trattist* ***Trabucchi*** *("Arrichimenti") jopta ghal din it-tieni ipotezi. Il-**Laurent** ("Principii di Diritto Civile", Vol. XX paragrafu 340) isostni li l-indennita` trid tigi kalkolata "sino alla concorrenza di quanto e` stato vantaggiato". Fuq il-bazi ta' dan l-insenjament hi s-sentenza fl-ismijiet "**Dr. Emm.Said –vs- Nobbli Marquis D. Testaferrata Bonici Ghaxaq**", Prim Awla, Qorti Civili, per Imhallef W. Harding,16 ta' Gunju 1936.*"

Ikkunsidrat li l-kumpens f'kaz ta' azzjoni *de in rem verso* ma jiddependix biss fuq is-somma sborsata, izda fuq korrelazzjoni bejn it-telf u l-gwadann. Kif jinghad mill-awturi **Baudry Lacantinerie et Barde** ("*Trattato Teorico Pratico di Diritto Civili*" voce "*Delle Obbligazzione*" Vol. IV pagna 551): "*L'azione de in rem verso, essendo una specie d'azione in restituzione, non puo` far ottenere all'attore piu` dell'ammontare della perdita sofferta. Ma, d'altra parte, e` data soltanto nella misura dell'arricchimento di colui contro il quale compete, perche` l'equita` e` soddisfatta dal momento che egli restituisce tutto cio` di cui si e` arricchito.*

Cosi` il massimo che puo` essere accordato dei guridici all'attore e` rappresentato dall'impoverimento, se e` inferiore all'arricchimento, e, nel caso inverso, da questo."

Illi fil-kaz fl-ismijiet **Richard Azzopardi vs Isabel Cassar et –** PA (JRM) 1/3/2004),[13] gie ribadit li: *"Illi jidher li l-Qrati taghna laqghu l-applikazzjoni tal-kriterju li l-kumpens ghandu jkun il-konkorrenza tal-vantagg miksub mix-xoghlijiet maghmulin u mhux biss ghall-ispiża minfuqa biex twettqu dawk ix-xoghlijiet[14]. Dan l-ahhar il-Qrati taghna jidher li wessghu il-medda tal-applikazzjoni tal-kumpens biex ikun maghmul jiddependi wkoll minn fatti sopravvenuti li kapaci jawmentaw, jew inaqqsu, l-arrikkiment. Rilevanti bhala elementi ta' konsiderazzjoni ghall-valutazzjoni aktar konsona u gusta jitqiesu l-bwona jew mala fede tal-persuna vantaggjata u arrikkita".*

Din il-Qorti, fuq is-sahha ta' diversi kittieba li qrat dwar is-suggett, tasal biex tilqa' din ix-xejra ta' hsieb. "

Rigward il-kwantifikazzjoni tal-manteniment imhallas, gie sottomess mill-intimat li ma tressqux provi sufficjenti tan-nefqa u l-ispiza li saret. Difatti, r-rikorrent esebixxa Dok X anness mal-affidavit tieghu a fol 53, fejn hemm lista ta' spejjez u oggetti li jammonta ghall-ammont totali ta' €36,950.

---

[13] Din il-kawza giet modifikata fis-Sede tal-Appell billi l-Qorti tal-Appell irritiniet li l-azzjoni ma kenitx wahda ta' arrikkiment indebitu. Madanakollu l-osservazzjonijiet studjati dwar il-principji legali applikabbli huma validi.

[14] P.A. 16.6.1936 fil-kawża fl-ismijiet **Said et vs Testaferrata Bonici Ghaxaq et** (Kollez. Vol: XXIX.ii.1105, a fol. 1108); P.A. PS 3.10.2003 fil-kawża fl-ismijiet **Doris Ellul et vs Francis Camilleri.**

Jinghad fl-ewwel lok, li kwalsiasi ammont li qed jirreklama u li jkun dovut lir-rikorrent huwa ammont li kien intefaq mill-komunjoni tal-akkwisti gja vigenti bejnu u martu sad-data ta' xoljiment permezz tal-kuntratt ta' separazzjoni personali, u dan *in visto* tal-presunzjoni legali *juris tantum* stabbilit **bl-artikolu 1321 (1) tal-Kap 16** tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi jrid jigi stabbilit l-ammont li ghandu jigi rifuz, wara ezami u kalkoli ta' din il-Qorti ladarba dak pretiz mir-rikorrent mhuwiex sostanzjat b'ricevuti u lanqas ma' jinkludi l-manteniment li thallas da parti tal-intimat mill-2008 sa Lulju 2011. Kif diga ritenut, *nonostante*, n-nuqqas ta' ricevuti esebiti da parti tar-rikorrent, mhuwiex ikkontestat li l-infieq u l-ispejjez saru minnu, kif ikkonfermat minn Rita Catania. Ghalhekk, din il-Qorti tisa' taghti kumpens ghall-ispejjez reklamati *arbitrio buoni viri*.

Manteniment imhallas minn Alessio Zammit fiz-zmien meta z-zwieg tar-rikorrent ma' Rita Catania kien ghadu vigenti (Lulju 2008 sa Lulju 2011) - 36 xhur **= €7200.**

Illi l-attur ipprezenta prospett a fol 53 li jissottometti li jirrifletti l-ispejjez b'mod approssimattiv li nefaq ghall-minuri. Hu jippretendi nofs l-ammont peress li l-ispejjez saru mill-komunjoni tal-akkwisti gja vigenti bejnu u bejn martu.

Illi peress li hu ammess li r-rikorrent kien ha hsieb imantni lill-minuri waqt iz-zwieg, din il-Qorti m'ghandhiex ghalfejn tiskarta l-prospett tieghu. Wara li fliet il-kapijiet tal-ispejjez indikati, issib li l-ammonti reklamati huma gusti u mhux esagerati u jikkomprendu spejjez edukattivi u medici,

spejjez tal-hajja ikkalkolati bir-rata ta' €200 fix-xahar u spejjez ohra bzonnjuzi ghat-trobbija u ghall-indukkrar tat-tifel. *Del resto* l-ammont mensili ta' €200 jirrifletti l-ammont stabbilit bi qbil bejn l-intimat u l-kjamata fil-kawza u ghalhekk ghandu jitqies bhala wiehed realistiku ghall-kaz partikolari in ezami.

Ghaldaqstant mill-ammont ta' €36,950 wara li jitnaqqas €7,200, jifdal €29,750. Izda dan ghandu jigi dimezzat minhabba li l-infieq sehh mill-komunjoni tal-akkwisti, (kif anke l-hlasijiet li saru mill-intimat lill-omm jitqiesu hlasijiet lill-komunjoni tal-akkwisti), u li mill-istess komunjoni l-attur ghandu sehem ta' nofs indiviz. Kwindi l-ammont rapprezentanti it-telf tieghu huwa ta' **€14,875**.

Ghaldaqstant ser tilqa’ l-ewwel, it-tieni u r-raba' talbiet tar-rikorrent, izda ghal dak li jirrigwarda t-talba ghar-rifuzjoni ta' manteniment imhallas, limitatament ghall-perjodu meta l-intimat ma kienx hallas il-manteniment ta’ mitejn ewro fix-xahar kif kien gie miftiehem. Konsegwentement ser tichad l-eccezzjonijiet tal-intimat u tal-kjamata fil-kawza salv ghal dak li ser jinghad dwar id-danni pretizi mir-rikorrent.

Danni:

Fil-ligi taghna l-likwidazzjoni tad-danni hija regolata bl-**Artikolu 1045 tal-Kodici Civili**. Madankollu, kif gie osservat mill-Qrati Taghna, f’din il-materja ma hemmx regoli fissi u inflessibbli, ma hemmx *quantitative scale* tad-danni, ghax kollox jiddependi mic-cirkostanzi tal-kaz.

Is-somma tad-danni hija rimessa ghall-arbitriju prudenzjali tal-Qorti, fil-limiti stabbiliti mil-ligi. (**Savona vs Asphar –** Appell - 23.06.1952)

Kif inghad mill-Prim' Awla Qorti Civili fid-9 ta' Jannar 1973 fil-kaz **Borg pro et noe vs Muscat**:

"l-iskop tal-hlas tad-danni huwa dak li terga' tpoggi lil min ikun sofrihom fil-pozizzjoni daqs li kieku huwa ma gralu xejn."

Huwa principju ben akkolt fil-gurisprudenza taghna li *"min ifittex ghad-danni irid jipprova mhux biss l-att jew ommissjoni kolpuza izda li dak l-istess att jew ommissjoni ghandhom konnessjoni ta' kawza u effett mad-danni sofferti.*" (Kollez. Vol. XXX pIII p142).

Fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet premessi, jirrizulta li r-rikorrent interpella lill-intimat b'ittra ufficjali datata 11 ta' Marzu 2016 esebita a fol 18 tal-process. In segwitu pproceda bil-kaz odjern fis-16 ta' Gunju 2016. Illi r-rikorrent kif xehed hu stess ma kienx ser jipprocedi bil-kaz odjern, kemm-il darba l-intimat ma kienx ser jistitwixxi kaz kif fil-fatt ghamel, sabiex jigi rikonoxxut bhala l-missier. Ghal dan il-mottiv, ir-rikorrent interpella lill-intimat ghall-ewwel darba f'Marzu 2016 u pproceda bil-kaz in ezami f'Gunju 2016. Kwindi, din il-Qorti taqbel li ma jezistix ness bejn id-danni mitluba u l-inadempjenza tal-intimat. Lanqas kien hemm perkors ta' zmien, ghax ghaddew biss ftit xhur mill-

interpellazzjoni tal-ittra ufficjali sad-data tal-prezentatat ta' dan il-kaz.

Jehtieg li jigi osservat, li fir-rigward tat-talba ghal-likwidazzjoni tad-danni, ir-rikorrent naqas milli jipproduci xhieda u /jew dokumenti in sostnenn tad-danni mitluba, u llimita ruhu biss ghall-prospett ta' spejjez ghall-manteniment u ghat-trobbija tal-minuri "X3". Illi lanqas, gie esebit prospett tad-danni allegatament subiti. Ghalhekk, fil-karenza ta' prova sodisfacenti, din il-Qorti tirritjeni li m'hemmx lok ghad-danni fil-kaz in ezami, *stante* li m'huma bl-ebda mod ippruvati.

Ghalhekk, tilqa' d-disa' eccezzjoni tal-intimat, u t-tielet talba tar-rikorrent qed tigi michuda.

Referibbilment ghall-hames eccezzjoni tal-kjamata in kawza, rigward il-konsapevolezza u l-konvenjenza kemm tar-rikorrent u kemm tal-intimat, li ghandha tigi riflessa fil-kap tal-ispejjez, din il-Qorti ma taqbilx ma' dak eccepit f'din l-eccezzjoni *stante*, li kemm il-partijiet u kemm il-kjamata in kawza kienu t-tlieta adulti, ben konsapevoli tal-agir taghhom. Ghalhekk, tichad din l-eccezzjoni dwar il-kap tal-ispejjez.

III. KONKLUZJONI

Illi ghalhekk, ghal dawn il-motivi, din il-Qorti **taqta'** u **tiddeciedi** billi tiddisponi mill-eccezzjonijiet billi tichad l-

istess in kwantu inkompatibbli ma' din is-sentenza, u ser tilqa' l-ewwel, it-tieni u r-raba' talbiet tar-rikorrent kif gej:

1. Tilqa' l-ewwel talba u tiddikjara li r-rikorrent ma kienx tenut imantni u jhallas ghall-ispejjez medici u edukattivi tal-minuri "X3", *stante* li dan ma kienx il-wild naturali tieghu;

2. Tilqa' t-tieni talba billi tillikwida l-ammont imhallas mir-rikorrent ghall-bzonnijiet tal-minuri mit-twelid tieghu sa meta l-*patria potesta* giet fi tmiemha, u cioe` fid-29 ta' Ottubru 2015, fl-ammont ta' erbatax-il elf, tmien mija u hamsa u sebghin ewro (€**14,875);**

3. Tichad it-tielet talba ghar-ragunijiet spjegati f'din is-sentenza;

3. Tilqa' r-raba' talba tar-rikorrent u tikkundanna lill-intimat ihallas l-ammont hawn fuq likwidat flimkien mal-imghaxijiet legali dekoribbli mid-data tal-ittra ufficjali 855/2016.

L-ispejjez jithallsu mill-intimat u mill-kjamata in kawza bin-nofs bejniethom.

Moqrija.

Onor. Imhallef Lorraine Schembri Orland
LL.D., M.Jur.(Eur.Law), Dip.Trib.Eccles.Melit.
30 ta' Ottubru 2018

Josette Demicoli
Deputat Registratur
30 ta' Ottubru 2018